Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaásg
www.gyogyszeresztortenet.hu
2018 október 28.

Egy élet a múltból: dr. Dózsa Márta tanítónő és gyógyszerész

(1900, Pancsova-1981, Miskolc)

Dobson Szabolcs

Dobson Szabolcs: Egy élet a múltból: dr. Dózsa Márta tanítónő és gyógyszerész (1900, Pancsova-1981, Miskolc)
Véletlenül bukkantam rá egy dr. Dózsa Márta nevű gyógyszerészről szóló rövidhírre (Gyógyszerészi Szemle 4 (19), 278 (1939)), akiről lényegében ez a legtöbb, ami megjelent a gyógyszerészi szaksajtóban: „*Dr. Dózsa Márta kolleginának, a kenderesi patika gondnokának kellemetlen ügye támadt a bírósággal. Még a múlt év május havában történt, hogy a patika pincéjében takarítást rendezett, amelynél Nász Margit cselédleány segített neki. Közben vevők jöttek a gyógyszertárba, dr. Dózsa Mártának receptet kellett készíteni. A magára maradt cselédleány babrálni kezdett két üveggel, amelyekben carbolsav volt. Kíváncsiságból kirántotta az egyik üveg dugóját, s annyira óvatlanul, hogy a carbolsav kifröccsent az arcára. Jelentős égési sebeket szenvedett, sőt az egyik szeme világát is elvesztette."* Kíváncsi lettem arra,, hogy mégis, ki volt Ő. Sikerült megtalálnom egy családtagját, aki megőrizte Dózsa Márta iratait. Nagyon tanulságos látni az apróhírt és az abból kiindulva megidézett emberi életet. Ezzel a közleménnyel elérjük azt, hogy erről az értékes, jólelkű emberről ne csak egy szerencsétlen baleset kapcsán közölt rövidhír maradjon fenn, hanem méltó emléket állítsunk Neki, amit teljes mértékben megérdemel.

Kulcsszavak: ’Dózsa Márta’ „Kutas Kálmán”, „Purjesz Béla”, „Csillik Bertalan”, gyógyszerész, Kenderes, karbolsav, fenol

Dr. Szabolcs Dobson: A life from the past: Dr. Márta Dózsa, a techer and pharmacist (1900, Pancsova-1981, Miskolc)
I have accidentally stumbled on a short news on Dr. Márta Dózsa, pharmacist (Gyógyszerészi Szemle 4 (19), 278 (1939)). This short news is the most, which had ever been published on her in the pharmaceutical press: „*Dr. Márta Dózsa, the caretaker of the pharmacy of Kenderes village (Hungary), had a most inconvenient case in the court. It happened in May, last year, that she started to clean the basement of the pharmacy with the help of a handmaid, Ms. Margit Nász. In the meantime, customers came in the pharmacy and Dr. Márta Dózsa had to go to compound a prescription. The handmaid was left alone and she started to paddle with two bottles, containing carbolic acid. Out of curiosity she opened one of the bottles, but was so careless, that the liquid splashed on her face. The carbolic acid caused severe burn wounds and she even lost one eye*.” I became curious about who was she. I managed to find and contact one of her family members, who preserved the documents of Márta Dózsa. It is very edifying to see the above short news and then, the documents on the whole life of that person. This paper intends to achieve, that the above short news on an unfortunate accident is not the only information left about her. Instead, this paper intends to commemorate her entire life in a decent manner she fully deserves.

Keywords: „Márta Dózsa” „Kálmán Kutas”, „Béla Purjesz”, „Bertalan Csillik”, pharmacist, Kenderes, carbolic acid, phenol

Dr. Dózsa Mártáról szaksajtónk legnagyobb terjedelmű híradása az alábbi rövidhír volt, 1939-ből (Gyógyszerészi Szemle 4 (19), 278 (1939)).

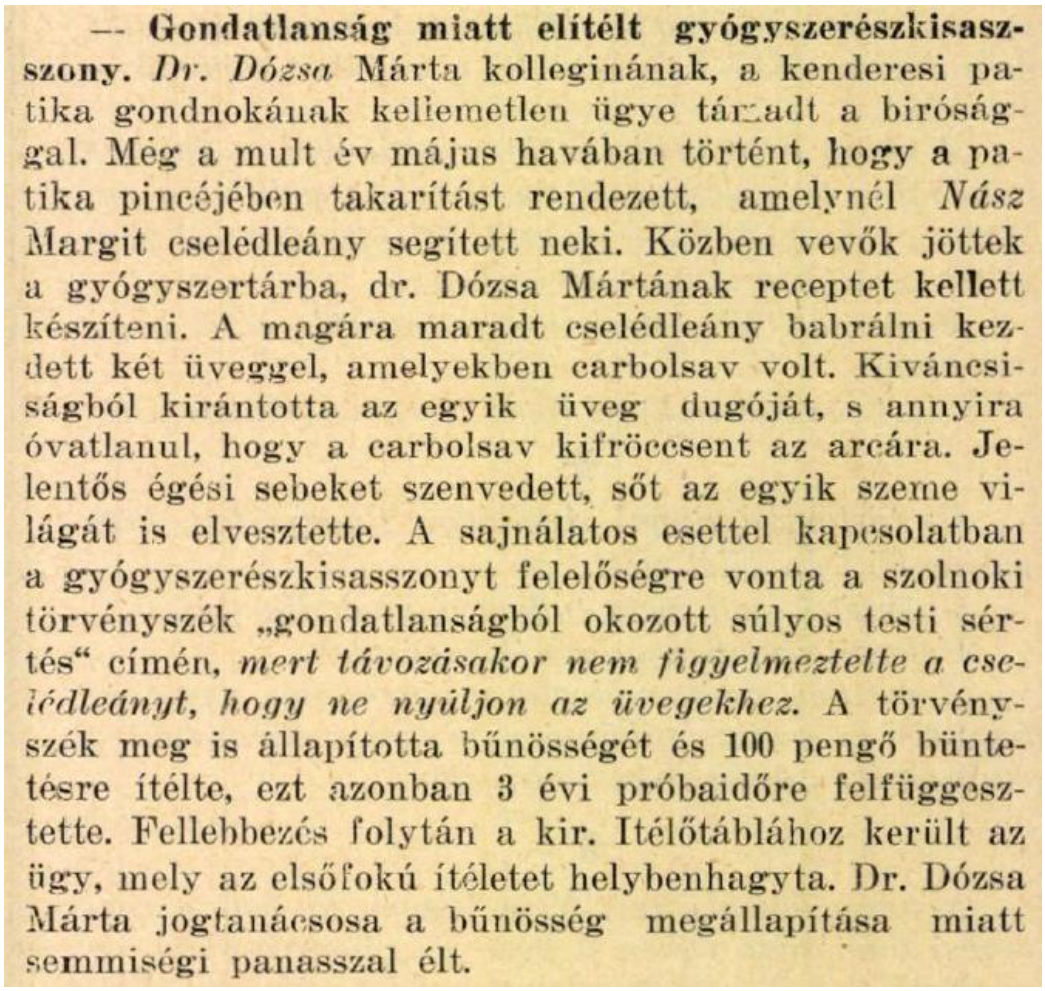

— **Gondatlanság miatt elítélt gyógyszerészkisasszony.** *Dr. Dózsa* Márta kolleginának, a kenderesi patika gondnokának kellemetlen ügye támadt a bírósággal. Még a mult év május havában történt, hogy a patika pincéjében takarítást rendezett, amelynél *Nász* Margit cselédleány segített neki. Közben vevők jöttek a gyógyszertárba, dr. Dózsa Mártának receptet kellett készíteni. A magára maradt cselédleány babrálni kezdett két üveggel, amelyekben carbolsav volt. Kíváncsiságból kirántotta az egyik üveg dugóját, s annyira óvatlanul, hogy a carbolsav kifröccsent az arcára. Jelentős égési sebeket szenvedett, sőt az egyik szeme világát is elvesztette. A sajnálatos esettel kapcsolatban a gyógyszerészkisasszonyt felelőségre vonta a szolnoki törvényszék „gondatlanságból okozott súlyos testi sértés" címén, *mert távozásakor nem figyelmeztette a cselédleányt, hogy ne nyúljon az üvegekhez.* A törvényszék meg is állapította bűnösségét és 100 pengő büntetésre ítélte, ezt azonban 3 évi próbaidőre felfüggesztette. Fellebbezés folytán a kir. Itélőtáblához került az ügy, mely az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Dr. Dózsa Márta jogtanácsosa a bűnösség megállapítása miatt semmiségi panasszal élt.

A Hungaricana adatbázisból (www.hungaricana.hu) gyorsan fel lehetett lelni gyászjelentését, amelyből megtudható, hogy Dózsa Márta Kutas Kálmánnak, az ismert zalaegerszegi, majd szombathelyi evangelikus lelkésznek és költőnek a felesége volt.

„Az Úrnak minden útja kegyelem és hűség"
Zsoltár 25,10

Mély fájdalommal és Krisztusban nyert belső békességgel tudatjuk,
hogy a hűséges feleség, szerető anya és testvér

KUTAS KÁLMÁNNÉ

Dr. Dózsa Márta

élete 81. évében, szeptember hó 4-én Istenhez tért.

A kegyelem ajándékozott meg minket ővele, s erre a kegyelemre bízzuk Istenhez tért lelkét és magunkat is.

Hamvait a budapesti Farkasréti temetőben
1981. szeptember 30-án, szerdán 1/2 11 órakor helyezzük el.

„ELÉG NÉKED AZ ÉN KEGYELMEM" II. Kor. 12,9

Gyászolják:

Kutas Kálmán
férje

Dózsa Antónia
Dózsa Amália
testvérei

Dr. Kutas Ádám
fia
és családja

valamint a Kutas, Szebenyi és Deák családok.

F. k.: dr. Kutas Ádám

Széchenyi Nyomda, Győr 81.11245

Sikerült kapcsolatba lépnem Kutas Kálmán fiának, dr. Kutas Ádámnak az özvegyével, aki személyesen már nem ismerhette Dózsa Mártát, férje nevelőanyját, de a családi iratok között fennmaradtak Márta dokumentumai, fényképei is.
Ezúton is hálásan köszönöm az Ő megtisztelő hozzájárulását ahhoz, hogy ezek felhasználásával és közlésével rekonstruálhassam Dózsa Márta életpályáját. Ezzel elérjük azt, hogy erről az értékes, jólelkű emberről ne csak egy szerencsétlen baleset kapcsán közölt rövidhír maradjon fenn, hanem méltó emléket állítsunk Neki.

Dózsa Márta gyógyszerészettel kapcsolatos munkahelyeit egy, közelebbről nem datálható, de bizonyosan 1954 november 1-e után megírt szakmai életrajzából ismerhetjük (családi hagyaték), amely a következő oldalon látható.

KUTAS KÁLMÁNNÉ dr. Dózsa Márta adatai:

Születési idő: 1900. október 17.

Diploma kelte: 1925. junius 17.

Egyéb képzettsége: okleveles tanitónő, gyógyszerész doktor.

Volt-e gyakornok: Igen.

Gyógyszerészi diploma záradékolása: Dózsa Márta gyógyszerészmesternő urhölgy a gyógyszerészi approbátios vizsgát a m. kir. Ferenc József Tudományegyetem orvostudományi Karán, az alulirott bizottság előtt a mai napon sikerrel letette, melynek alapján gyógyszertár nyitására, vagy annak önálló vezetésére jogosultságot nyert. Aláirások.

Amennyiben képesitése előtt gyógyszertárban müködött milyen minőségben? : Mint gyakornok és mint nem okleveles gyógysz.

Eddigi összes munkahelyei az időpont megjelölésével:

Mint gyakornok: Szolnok Beleznay Károly "Fehér Kereszt" 1920. III. 1-től 1921. VIII. 23-ig. Budapest Gyógyszerészgyakornoki tanfolyam. 1921. iX. 1-től 1921. XI. 12. Kiskundorozsma Dániel Mihály gyógytára 1922. I. 25- V. 15-ig.

A szegedi m. kir. Ferenc József Tudományegyetemen hallgató 1922.IX. 19.-től 1923. VI. 8.-ig és 1924. X. 3-1925. VI. 17.

Mint nem okleveles gyógyszerész: Szeged, Frankó Andor "Kálvária" gyógyszertár 1924. III. 15.-től 1924. X. 1-ig.

Mint okleveles gyógyszerész: Szeged. Nagy György "Csillag" gyógyszertár 1925. VIII. 15. - 1926. X. 1.
Szeged Frankó Andor "Kálvária gyógyszertár 1926. XII. 1. - 1928. Xi. 1.

Szeged Approbációs tanfolyam és vizsga: 1928. Xi. 1. -XII. 11.

Szeged Grünwald I. "Kálvária" gytár 1928. XII.11-1929. I. 31.

Szeged Frankó A. "Dugonics" gytár. 1929. XII. 1- 1932. II. 15.

Mint tanársegéd c. Szegedi F. J. Tudományegyetem gytára 1933. IX. 1. - 1937. IX. 1.

Mint gondnok: Kenderes, "Remény" 1938. I. 19.-1938. XII. 31.

Mint okleveles gyógyszerész: Szeged "Dugonics" 1939. III. 1. - 1939. IX. 1.

Szeged "Szent-Rókus" Surjányi J. 1939. XI. 16- 1940. IX. 1.

Mint tanársegéd: Szegedi Tudományegyetem Gyógyszertára: 1945. VII. 1.-1946. máj. 30.

Mint okl. gyógyszerész: Szombathely. 6/7. 1954. X. 1-től mai napig.

Megőrződött Egyetemi Leckekönyve is, amelynek külön érdekessége, hogy Issekutz Béla és Dávid Lajos mellett tartalmazza Szent-Györgyi Albert aláírását is, aki a *Bevezetés a szénvegyületek kémiájába* tantárgyat tanította és a *Gyógyszerészeti vegytan* gyakorlatokat vezette.

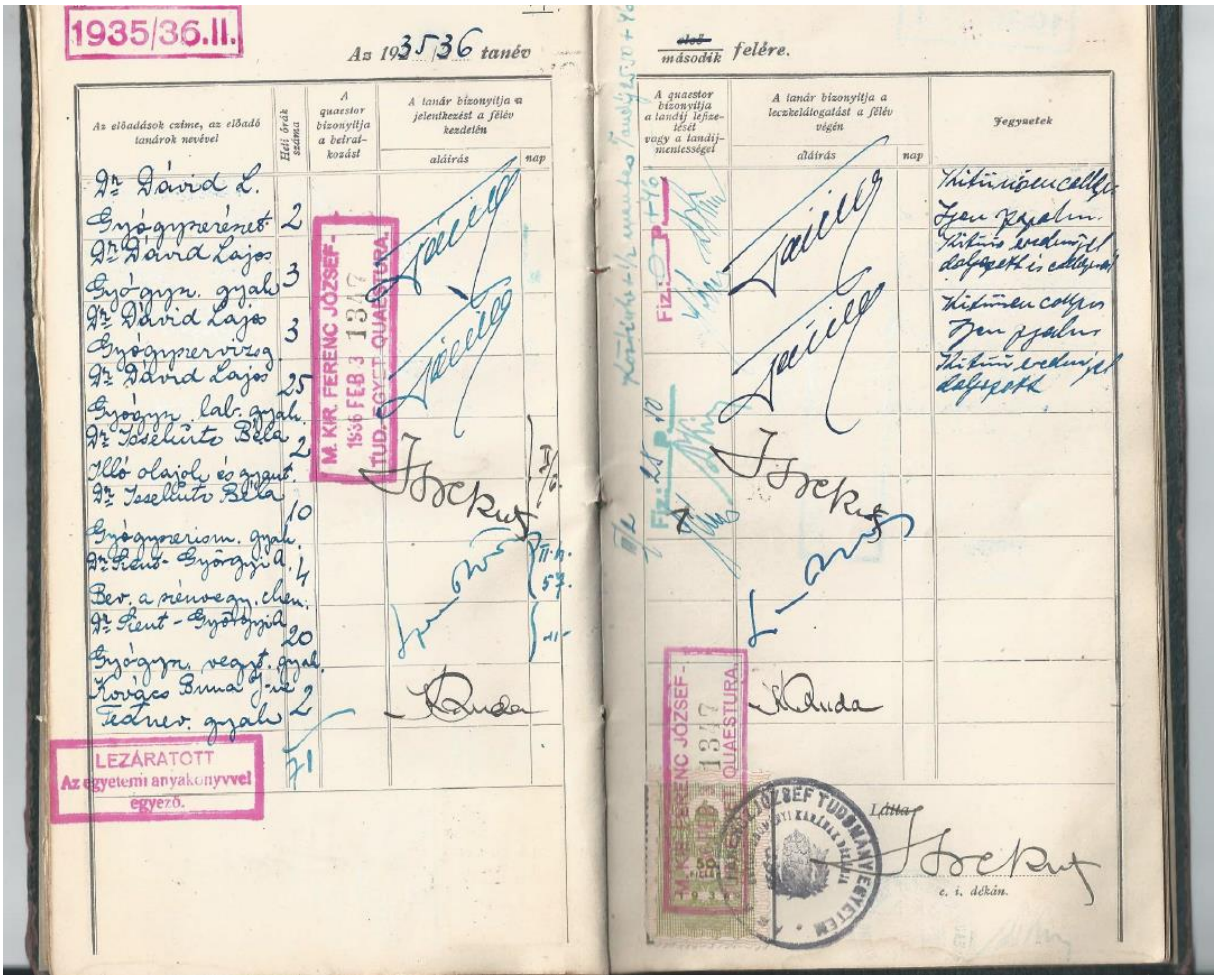

Dózsa Márta gyógyszerész doktori értekezésének címlapja az alábbi képen látható.

KÖZLEMÉNY
A SZEGEDI M. KIR. FERENCZ JÓZSEF-TUDOMÁNYEGYETEM
GYÓGYSZERÉSZETI INTÉZETE ÉS EGYETEMI GYÓGYSZERTÁRA
LABORATORIUMÁBÓL
IGAZGATÓ: **DÁVID LAJOS DR.** E. C. NY. RK. TANÁR

EGYSZERŰ ÉS ÖSSZETETT KENŐCSALAPANYAGOK FOLYADÉK-FELVEVŐKÉPESSÉGE ÉS DISPERSIÓJA.

DOKTORI ÉRTEKEZÉS

IRTA:

DÓZSA MÁRTHA.

SZEGED

1937.

Ugyanakkor a fentebb bemutatott szakmai életrajz korántsem teljes, mert bár az egyéb végzettségeknél említi azt, hogy Márta okleveles tanítónő volt, azt azonban nem, hogy 1941-től vélhetően az 1950-es évek elejéig hivatásszerűen foglalkozott iskolai tanítással. Eközben csak 1945 július 01-től 1946 május 30-ig tért vissza a gyógyszerészi pályára, mint a Szegedi Tudományegyetem Gyógyszertárának tanársegédje.

Ez olvasható ki az alábbi, feltehetően az 1950-es évek elején (1954 november 1-e előtt) született életrajzából.

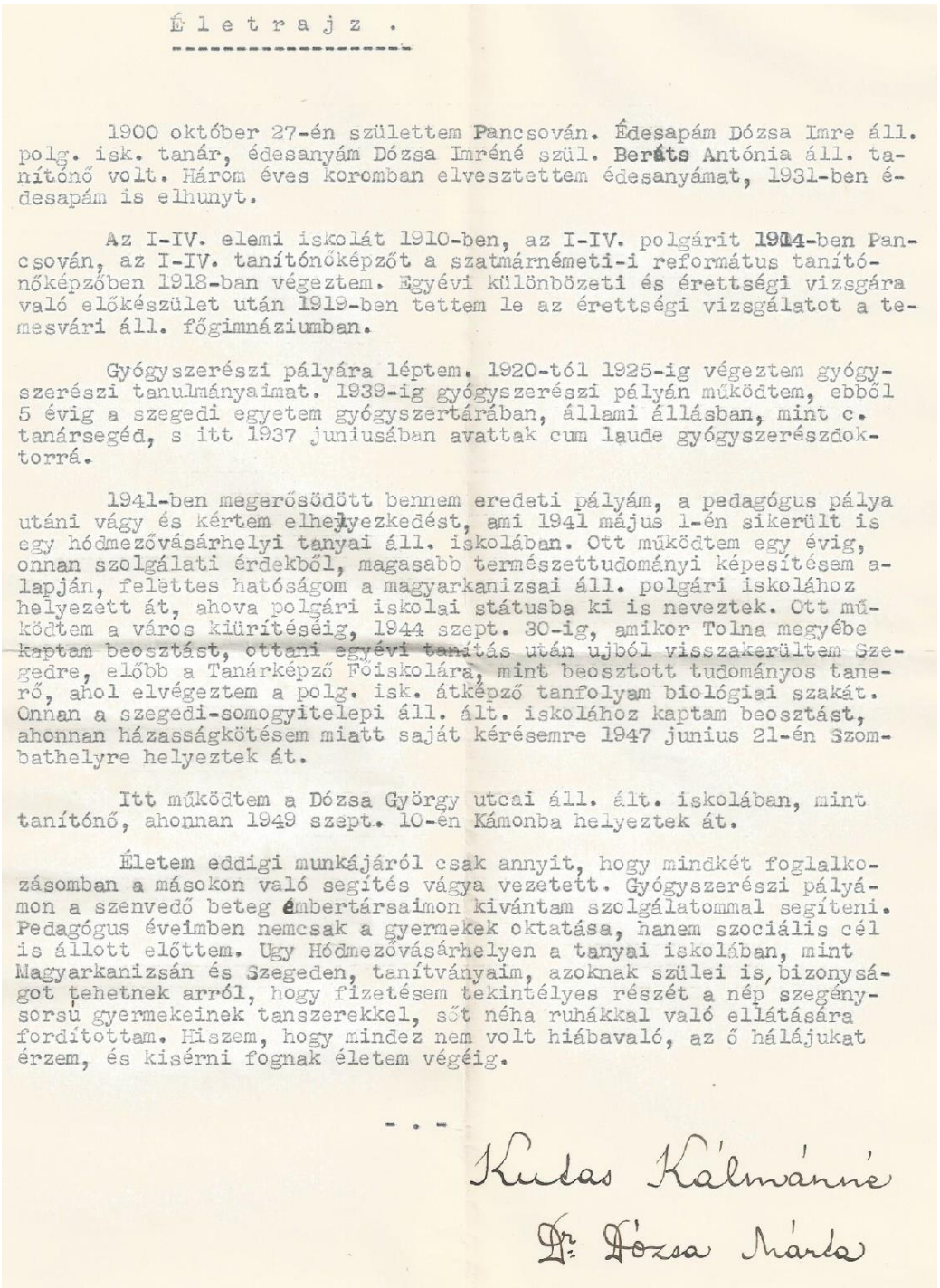

Életrajz.

1900 október 27-én születtem Pancsován. Édesapám Dózsa Imre áll. polg. isk. tanár, édesanyám Dózsa Imréné szül. Beráts Antónia áll. tanítónő volt. Három éves koromban elvesztettem édesanyámat, 1931-ben édesapám is elhunyt.

Az I-IV. elemi iskolát 1910-ben, az I-IV. polgárit 1914-ben Pancsován, az I-IV. tanítónőképzőt a szatmárnémeti-i református tanítónőképzőben 1918-ban végeztem. Egyévi különbözeti és érettségi vizsgára való előkészület után 1919-ben tettem le az érettségi vizsgálatot a temesvári áll. főgimnáziumban.

Gyógyszerészi pályára léptem. 1920-tól 1925-ig végeztem gyógyszerészi tanulmányaimat. 1939-ig gyógyszerészi pályán működtem, ebből 5 évig a szegedi egyetem gyógyszertárában, állami állásban, mint c. tanársegéd, s itt 1937 juniusában avattak cum laude gyógyszerészdoktorrá.

1941-ben megerősödött bennem eredeti pályám, a pedagógus pálya utáni vágy és kértem elhelyezkedést, ami 1941 május 1-én sikerült is egy hódmezővásárhelyi tanyai áll. iskolában. Ott működtem egy évig, onnan szolgálati érdekből, magasabb természettudományi képesítésem alapján, felettes hatóságom a magyarkanizsai áll. polgári iskolához helyezett át, ahova polgári iskolai státusba ki is nevezték. Ott működtem a város kiürítéséig, 1944 szept. 30-ig, amikor Tolna megyébe kaptam beosztást, ottani egyévi tanítás után ujból visszakerültem Szegedre, előbb a Tanárképző Főiskolára, mint beosztott tudományos tanerő, ahol elvégeztem a polg. isk. átképző tanfolyam biológiai szakát. Onnan a szegedi-somogyitelepi áll. ált. iskolához kaptam beosztást, ahonnan házasságkötésem miatt saját kérésemre 1947 junius 21-én Szombathelyre helyeztek át.

Itt működtem a Dózsa György utcai áll. ált. iskolában, mint tanítónő, ahonnan 1949 szept. 10-én Kámonba helyeztek át.

Életem eddigi munkájáról csak annyit, hogy mindkét foglalkozásomban a másokon való segítés vágya vezetett. Gyógyszerészi pályámon a szenvedő beteg embertársaimon kivántam szolgálatommal segíteni. Pedagógus éveimben nemcsak a gyermekek oktatása, hanem szociális cél is állott előttem. Ugy Hódmezővásárhelyen a tanyai iskolában, mint Magyarkanizsán és Szegeden, tanítványaim, azoknak szülei is, bizonyságot tehetnek arról, hogy fizetésem tekintélyes részét a nép szegénysorsu gyermekeinek tanszerekkel, sőt néha ruhákkal való ellátására fordítottam. Hiszem, hogy mindez nem volt hiábavaló, az ő hálájukat érzem, és kisérni fognak életem végéig.

- - -

Kudas Kálmánné
Dr. Dózsa Márta

Fennmaradt 2021/1918 iktatószámú Elemi Népiskolai Tanítónői Oklevelének eredeti példánya is.

Márta egyébként szülei nyolcadik gyermeke volt (összesen öt fiú- és három leánytestvére született, közülük az utolsó 1902-ben, két évvel Márta születése után).

Kutas Kálmánnal 1947 január 18-án házasodtak össze.

Férjének ez volt a harmadik házassága. Első két felesége elhunyt. Ádám fia a második házasságából született és 10 hónaposan jutott árvaságra, 1945 január 1-én.

Házassági anyakönyvi kivonatuk lentebb látható. Érdekessége, hogy egyik tanúként Purjesz Béla (1884-1959) szerepel, aki 1921 nyarától élt és dolgozott Szegeden, ahol mint tanársegéd részt vett a Belgyógyászati Klinika felállításában. 1926-tól adjunktus, 1931-től a Belgyógyászati Diagnosztikai Klinika igazgató professzora volt. 1944 tavaszán, a zsidótörvények megjelenése után származása miatt meghurcolták. 1944-45-ben az Orvostudományi Kar dékánja, 1945-46-ban az egyetem rektora volt. 1946-ban díszdoktorrá avatták, 1950-ben nyugdíjazták.

A másik tanú idősebb Csillik Bertalan (1889-1978) könyvtáros, irodalomtörténész volt, szintén a Szegedi Tudományegyetemről.

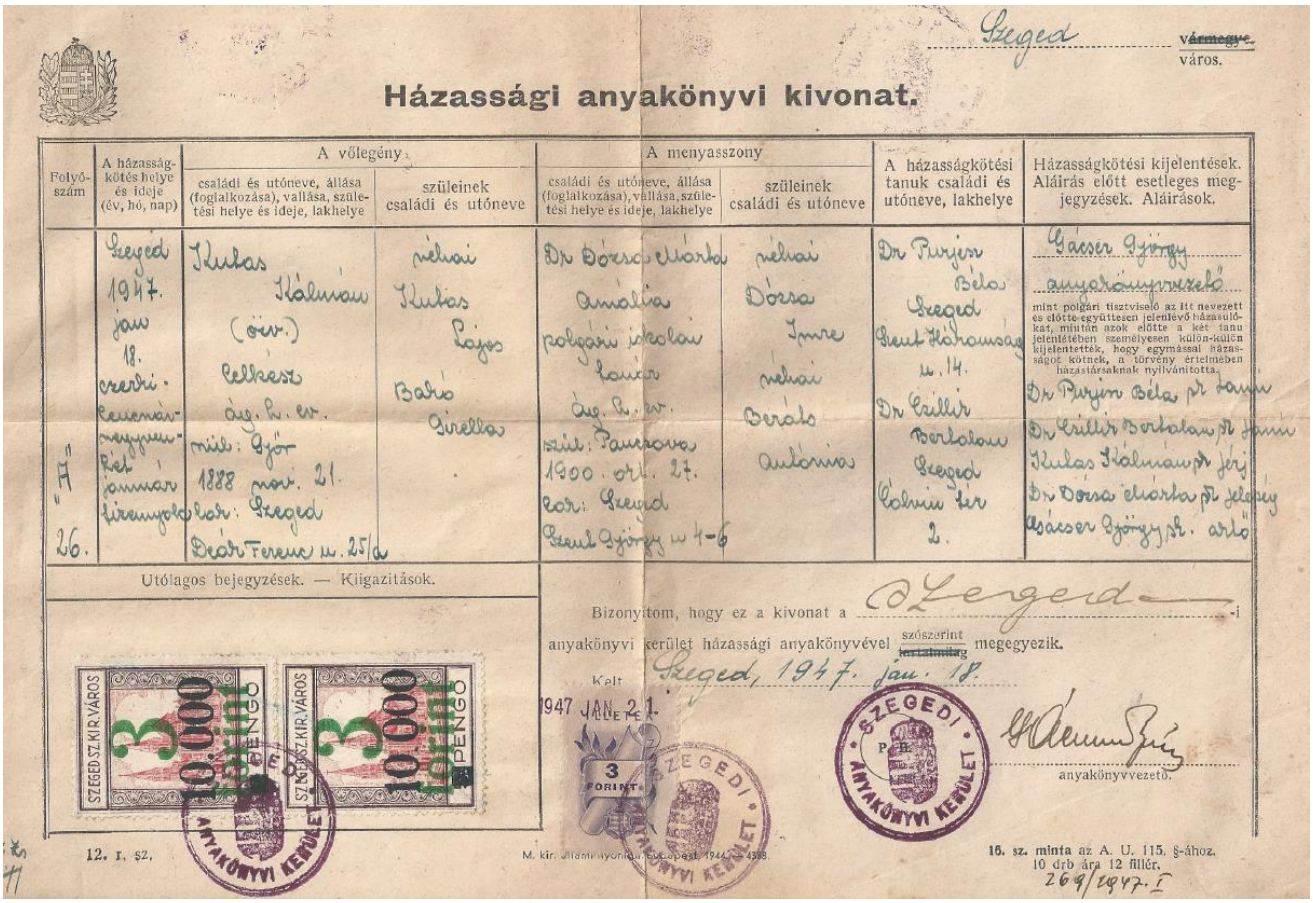

Szeged ~~vármegye~~ város.

Házassági anyakönyvi kivonat.

Folyószám	A házasságkötés helye és ideje (év, hó, nap)	A vőlegény: családi és utóneve, állása (foglalkozása), vallása, születési helye és ideje, lakhelye	A vőlegény: szüleinek családi és utóneve	A menyasszony: családi és utóneve, állása (foglalkozása), vallása, születési helye és ideje, lakhelye	A menyasszony: szüleinek családi és utóneve	A házasságkötési tanuk családi és utóneve, lakhelye	Házasságkötési kijelentések. Aláírás előtt esetleges megjegyzések. Aláírások.
„A" 26.	Szeged 1947. jan 18. czerkiceucnárnegyvenhét január tizennyolc	Kutas Kálmán (özv.) Celkész ág. h. ev. nül: Győr 1888 nov. 21. lak: Szeged Deák Ferenc u. 25/a	néhai Kutas Lajos Baró Girella	Dr Dózsa Márta Amália polgári iskolai tanár ág. h. ev. szül: Pancsova 1900. okt. 27. lak: Szeged Szent György u 4-6	néhai Dózsa Imre néhai Beráts Antónia	Dr Purjesz Béla Szeged Szent Háromság u. 14. Dr Csillik Bertalan Szeged Calvin tér 2.	Gácser György anyakönyvvezető mint polgári tisztviselő az itt nevezett és előtte együttesen jelenlévő házasulókat, miután azok előtte a két tanú jelenlétében személyesen külön-külön kijelentették, hogy egymással házasságot kötnek, a törvény értelmében házastársaknak nyilvánította. Dr Purjesz Béla sk tanú Dr Csillik Bertalan sk tanú Kutas Kálmán sk férj Dr Dózsa Márta sk feleség Gácser György sk. artó

Utólagos bejegyzések. — Kiigazítások.

Bizonyítom, hogy ez a kivonat a Szeged-i anyakönyvi kerület házassági anyakönyvével szószerint ~~tartalmilag~~ megegyezik.

Kelt Szeged, 1947. jan. 18.

1947 JAN. 21.

anyakönyvvezető.

SZEGED SZ. KIR. VÁROS 3 10.000 PENGŐ

SZEGEDI ANYAKÖNYVI KERÜLET

3 FORINT

12. r. sz.

M. kir. Állami Nyomda, Budapest, 1944. — 4318.

16. sz. minta az A. U. 115. §-ához. 10 drb ára 12 fillér.

269/1947. I

Dózsa Márta élete fényképekben

Vélhetően 1918 előtt

1922, Egyetemi Leckekönyv

1930-as évek

1937, az év, amikor gyógyszerész doktorrá avatták

1947, házassága évében, férjével, Kutas Kálmánnal

1949, férjével és nevelt fiával, Kutas Ádámmal

1958, férjével és nevelt fiával, Kutas Ádámmal

1968

1971

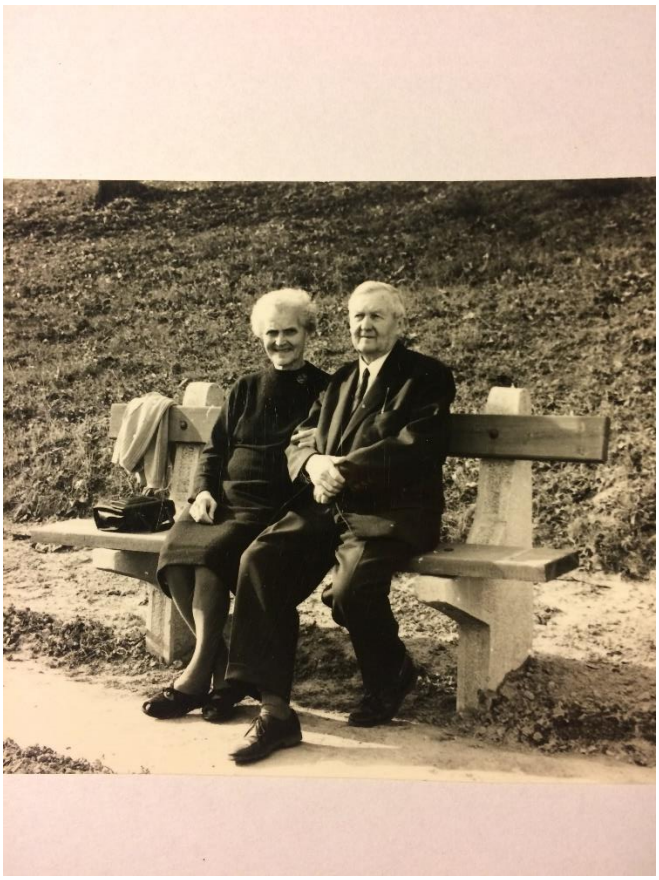

1980 március

1981 húsvét (ez év szeptember 4-én hunyt el)

Epilógus

Áhitat Kutas Kálmánné,sz.Dr.Dózsa Márta halotti ágya mellett,
Jelenések könyve 14:13 alapján.

Megrendült szivvel veszünk körül Kutas Kálmánné,kedves Márta néni földi tetemeit.Látjuk kisimultak arcredői.Csendes mosoly tükrözik arcán.De kihült a kéz,amely sokat simogatott,megállt a szív,amely áldozatosan tudott szeretni.

Mi sajnáljuk halottainkat,mert elmennek e mulandó világból. Életük világító mécsese kihunyt,s annyival sötétebb lesz a világ számunkra,s annyival hidegebb is,mert ők hiányoznak belőle.

Isten igéje azonban emberi gondolatainkat Ő reá akarja irányitani Boldogok a halottak akik az Urban halnak meg. -

a./Ez vigasztaló szó. Ne essünk kétségbe,jó helyen vannak ők és boldogok.Csak az tud az Urban halni,aki az Urban élt. S mi ezért vagyunk jóreménységgel Márta néni felől.

Az Urban élt,mint a szegedi gyülekezet tagja,aki örömmel szolgált testvérei között.

Az Urban élt,mint a szombathelyi gyülekezet papnéja,aki imádságba hordozta távollétében is a betegeket,szolgált férje oldalán az evangélium elkötelezettjeként.Hite világító fáklya,szeretete ki nem alvó tüz a rábizottak iránt.

Az Urban élt,amikor édesanyja helyett nevelte fel az árván maradt kisi gyermekeket odaadó áldozattal,anyai melegség szeretetével.

Az Urban élt, s készült csendes imádsággal hosszu betegsége alatt a hazahivó szóra.Minden urvacsorai isztentiszteletbetegágya mellett egyszerre jelentette a belső békesség mély átélését és az örök élet bizonyosságát számára,Tudta és vallotta,hogy Krisztus érte is meghalt s fel is támadt ...
.....megnyugosznak fáradságuktól:

b./ Ez békességet adó szó.-Megnyugodott.Szivszorongatóan fájdalmas volt látni hosszu ideig tartó,sulyos betegségét.Legyenek áldottak a kezek amelyek ápolták.Legyenek áldottak akik otthonukba fogadták.Tudtuk,hogy gyógyithatatlan kórt hordoz testében,s ezért volt alig elviselhető segiteni nem tudásunk. Békességet sugárzó arca szent nyugalomról tanuskodik,ahogy az ige is vigasztal:megnyugosznak fáradságuktól.

c./ Elgondolkoztató szó: cselekedeteik követnek.

Mi ugy véljük,elszáll életünk,mint az őszi köd és pára.

Elillan mint v iráig illat.Az ige arról beszél megmaradnak cselekedeteink.Nem csak konzekvenciáikban,hanem értékükben is.Isten elé kell állnunk,hogy számot adjunk róluk.Krisztusért nyerünk örök életet,de felelősséggel kell odaállnunk az ítélőszók elé.

Kedves Márta nénit is követik cselekedetei: szivének szerete családjában,hivő szolgálata a gyülekezetben,áldozatos élete s Krisztusban nyert váltsága.

Most amikor megáldjuk Őt, s utolsó Istenhozzádot mondunk néki legyen szivünk irádsága a költő,Toth Árpád szava:

Összeszoritom ajkam,ha nehéz a kin,
De tudom tied az én harcom.
S győztes távolokba néz
Könyekkel szépült oreádfényü arcom.
/Isten oltókése/ Ámen.

/Szebik Imre /